Eduskunnan lakivaliokunnalle

Dan Helenius

Rikos- ja prosessioikeuden professori

Helsingin yliopisto

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta (HE 70/2025 vp)

Minulta on pyydetty lausunto yllämainitusta hallituksen esityksestä. Saamastani luottamuksesta kiittäen esitän seuraavan lausunnon.

1. Yleisesti

Laite-etsinnästä säädetään pakkokeinolain (PKL, 806/2011) 8 luvussa. Laite-etsinnällä tarkoitetaan PKL 8:20.1:n mukaan tietokoneessa, telepäätelaitteessa tai muussa vastaavassa teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä etsinnän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön kohdistettavaa etsintää. Nykyisen sääntelyn lähtökohtana on, että laite-etsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies (PKL 8:29).

Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) on 4.10.2024 antanut asiassa C-548/21 *CG v. Bezirkshauptmannschaft Landeck* tuomion (jäljempänä LE-tuomio) liittyen toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuuteen saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten.

EUT:n arvioitavana on ollut, onko direktiivin 2016/680[1] 4 artiklan 1 kohdan c alakohta, luettuna perusoikeuskirjan 7 (yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen) ja 8 artiklan (henkilötietojen suoja) sekä 52 artiklan 1 kohdan (ml. suhteellisuusperiaate) valossa, esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa toimivaltaisille viranomaisille annetaan mahdollisuus saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin yleisesti rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten ja jossa tämän mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi ei aseteta tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen etukäteisvalvontaa (kohta 81).

EUT on tuomiossaan katsonut (kohta 110), että kyseiset säännökset on tulkittava niin, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa annetaan toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuus saada yleisesti pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten, jos kyseisessä lainsäädännössä:

– määritellään riittävän täsmällisesti kyseisten rikosten luonne tai niiden ryhmät,

– taataan suhteellisuusperiaatteen noudattaminen ja

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta.

– asetetaan asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta tämän mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittama etukäteisvalvonta.

EUT:n tuomion johdosta esityksessä ehdotetaan, että tuomioistuin päättäisi jatkossa laite-etsinnästä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta tiettyjä erikseen määriteltyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Keskityn lausunnossani tarkastelemaan sitä, voidaanko PKL:n laite-etsintää koskevaan sääntelyyn esitetyt muutokset pitää EUT:n oikeuskäytännössä asetettujen edellytysten mukaisina.

2. Laite-etsinnän yleiset edellytykset

EUT on LE-tuomiossa todennut, että tutkinnan kohteena olevan rikoksen vakavuus on yksi keskeisistä tekijöistä silloin, kun tutkitaan sen vakavan puuttumisen oikeasuhteisuutta, joka aiheutuu pääsystä matkapuhelimen sisältämiin henkilötietoihin, joiden perusteella voidaan tehdä täsmällisiä päätelmiä rekisteröidyn yksityiselämästä (kohta 96). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin voidaan oikeuttaa ainoastaan vakavan rikollisuuden torjunnalla, koska tällä rajoitettaisiin toimivaltaisten viranomaisten direktiivin 2016/680 mukaisia valtuuksia tutkia rikoksia yleisesti. Tämä lisäisi puolestaan riskiä rikosten rankaisemattomuudesta, kun otetaan huomioon se merkitys, joka tällaisilla tiedoilla voi rikostutkinnassa olla (kohta 97). Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohta huomioiden perusoikeuden rajoittamista voidaan kuitenkin sallia ainoastaan edellyttäen, että rajoituksen ulottuvuus on riittävän selvästi ja täsmällisesti määritelty (kohta 98). Tämän vaatimuksen johdosta kansallisen lainsäätäjän on määriteltävä riittävän täsmällisesti seikat, jotka on otettava huomioon, ja erityisesti kyseisten rikosten luonne tai niiden ryhmät (kohta 99 ja 110). Sen varmistamiseksi, että kussakin konkreettisessa tapauksessa noudatetaan suhteellisuusperiaatetta punnitsemalla kaikkia asiassa merkityksellisiä seikkoja, on EUT:n mukaan lisäksi olennaisen tärkeää, että kun toimivaltaisten kansallisten viranomaisten pääsy henkilötietoihin aiheuttaa vaaran vakavasta tai jopa erityisen vakavasta puutumisesta rekisteröidyn perusoikeuksiin, tämä pääsy edellyttää joko tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittamaa etukäteisvalvontaa (kohta 102).

PKL 8:21.1:n mukaan laite-etsintä saadaan toimittaa, jos on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai selvitettävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikat, ja etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä takavarikoitava asiakirja tai tieto taikka jäljennettävä asiakirja. Laite-etsintä voidaan PKL 8:21.2:n mukaan toimittaa myös laitteen palauttamiseksi siihen oikeutetulle, jos on syytä olettaa, että se on rikoksella viety. Laite-etsintää ei siten ole rajattu yksinomaan erityisen vakaviin rikoksiin, vaan sitä voidaan hyödyntää varsin laaja-alaisesti eri rikosten selvittämisessä (esityksen s. 6). Laite-etsinnän edellytyksiä arvioitaessa on lisäksi aina otettava huomioon muun ohella PKL 1:2:ssä säädetty suhteellisuusperiaate.

PKL 8:21:ään ei esityksessä esitetä muutoksia, koska LE-tuomiossa esitetty lainsäädännön tarkkarajaisuusvaatimus ei laite-etsinnän toimittamisen edellytysten osalta rajaudu vain vakaviin rikoksiin (s. 19). Lisäksi laite-etsinnän edellytyksiä arvioitaessa on aina otettava huomioon muun ohella PKL 1:2:ssä säädetty suhteellisuusperiaate LE-tuomiossa edellytetyllä tavalla. Yhdyn lähtökohtaisesti siihen arviointiin, että LE-tuomiossa ei rajoiteta laite-etsinnän toimittamisen edellytyksiä ainoastaan vakaviin rikoksiin, vaan päinvastoin korostetaan toimivaltaisten viranomaisten valtuuksia tutkia rikoksia yleisesti (kohta 97) edellyttäen, että suhteellisuusperiaate

noudatetaan. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että lainsäädännön tarkkarajaisuusvaatimus edellyttää LE-tuomion mukaan, että lainsäätäjän tulee määritellä riittävän täsmällisesti ”erityisesti” niiden rikosten luonne tai niiden ryhmät, joiden osalta perusoikeuden rajoitus lailla sallitaan (kohdat 98–99).

PKL 8:21.1:n osalta tämä vaatimus täyttynee siltä osin, kuin laite-etsinnän toimittaminen on rajattu rikoksiin, joista säädetty rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta. Myös siltä osin, kuin kysymys on yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvistä seikoista, vaatimus täyttynee. Suomen lainsäädännön osalta voitaneen tällöin katsoa olevan kyse erityisestä ryhmästä rikoksia.

Sitä vastoin on nähdäkseni tulkinnanvaraisempaa, täyttyykö vaatimus myös PKL 8:21.2:n osalta, joka koskee laite-etsinnän toimittamista laitteen palauttamiseksi siihen oikeutetulle, jos on syytä olettaa, että se on rikoksella joltakulta viety. Tässä tapauksessa laite-etsinnän edellytykset eivät ainakaan suoraan ole sidottu tiettyjen rikosten luonteeseen tai tiettyihin rikosryhmiin. Säännöksestä voidaan toki päätellä, että kysymys on lähinnä rikoslain (39/1889) 28, 31 tai 36 luvussa tarkoitetuista rikoksista. Jotta säännös varmasti vastaisi LE-tuomiossa asetettuja edellytyksiä, voisi nähdäkseni kuitenkin olla syytä rajata sen soveltamisalaa nykyistä tarkemmin.

3. Tuomioistuimen etukäteisvalvonta ja siitä poikkeaminen

3.1. Tuomioistuimen etukäteisvalvonta pääsääntönä ja kiiretilanteet

EUT on LE-tuomiossa todennut, että pääsy matkapuhelimen sisältöön voi kattaa liikenne- ja sijaintitietojen lisäksi myös valokuvia, internetin selaushistorian sekä puhelimella käydyn viestinnän sisällön (kohta 92). Pääsy tällaisten tietojen kokonaisuuteen voi mahdollistaa hyvin tarkkojen päätelmien tekemisen rekisteröidyn yksityiselämästä, kuten hänen päivittäisistä tottumuksistaan, vakituisista tai tilapäisistä oleskelupaikoistaan, päivittäisistä tai muista liikkumisistaan, suorittamistaan toimista ja sosiaalisista suhteistaan sekä sosiaalisista piireistä, joissa tämä henkilö liikkuu (kohta 93). Ei voida poissulkea myöskään sitä, että matkapuhelimen sisältämiin tietoihin voi sisältyä erityisen arkaluonteisia tietoja, kuten henkilötietoja, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä tai uskonnollinen tai filosofinen vakaumus (kohta 94). EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuihin perusoikeuksiin kohdistuvaa puuttumista, johon pääsy matkapuhelimen sisältöön voi johtaa, on näin ollen pidettävä vakavana tai jopa erityisen vakavana (kohta 95). Erityisesti sen varmistamiseksi, että kussakin konkreettisessa tapauksessa noudatetaan suhteellisuusperiaatetta punnitsemalla kaikkia asiassa merkityksellisiä seikkoja, on olennaisen tärkeää, että kun toimivaltaisten kansallisten viranomaisten pääsy henkilötietoihin aiheuttaa vaaran vakavasta tai jopa erityisen vakavasta puutumisesta rekisteröidyn perusoikeuksiin, tämä pääsy edellyttää joko tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittamaa etukäteisvalvontaa (kohta 102). Tämä riippumaton valvonta on tämän kaltaisessa tilanteessa tehtävä ennen kaikkia yrityksiä saada pääsy kyseessä oleviin tietoihin asianmukaisesti perusteltua kiireellistä tapausta lukuun ottamatta, missä tapauksessa valvonnan tulee tapahtua ensi tilassa (kohta 104).

LE-tuomion johdosta esityksessä ehdotetaan PKL 8:29:1:n muuttamista siten, että laite-etsinnästä päättäisi (pääsääntöisesti) tuomioistuin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Muutos on perusteltu ja tarpeellinen LE-tuomion takia.

Ehdotetun PKL 8:29.4:n mukaan pidättämiseen oikeutettu virkamies voi kuitenkin päättää laite-etsinnästä, jos laite-etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä. Asia on tällöin saatettava tuomioistuimen päätettäväksi ehdotetun pykälän 1 ja 2 momentissa säädetyn mukaisesti heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua laite-

etsinnän aloittamisesta. Mahdollisuus poiketa tuomioistuimen etukäteisvalvonnasta kiiretilanteissa on nähdäkseni sopusoinnussa LE-tuomiossa asetetun vaatimuksen kanssa, jonka mukaan etukäteisvalvontaa edellytetään ”kiireellistä tapausta lukuun” (kohta 104). Kiireellisiä tapauksia ei lähemmin määritellä tuomiossa, mutta kiireellisyysarvioinnissa huomioon otettavia seikkoja on nähdäkseni perusteltu asianmukaisesti esityksessä (s. 34–35). Myös LE-tuomiossa asetettu vaatimus siitä, että asia tulee tässä tilanteessa saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi viipymättä, on asianmukaisesti huomioitu ehdotetussa säännöksessä.[2]

3.2 Poikkeustilanteet

LE-tuomiossa arvioitavina olleissa olosuhteissa tuomioistuimen etukäteisvalvonnasta on katsottu olevan mahdollista poiketa ainoastaan kiiretilanteissa. Esityksessä on kuitenkin arvioitu, että tuomion ei voida katsoa rajoittavan sitä, että kansallisesti säädettäisiin muistakin poikkeustilanteista sikäli, kun muutoin tuomiossa esitetyt edellytykset täyttävät (s. 8).

Laitteet, jotka eivät sisällä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, muita arkaluonteisia tietoja eikä tietoja henkilön yksityiselämästä

Esityksen mukaan EUT on LE-tuomiossa arvioinut asiaa nimenomaan matkapuhelimen sisältämien tietojen osalta ja katsonut, että matkapuhelinten sisältämiin tietoihin voi sisältyä erityisen arkaluonteisia tietoja ja sen sisältämien tietojen kokonaisuus voi mahdollistaa hyvin tarkkojen päätelmien tekemisen henkilön yksityiselämästä (s. 9). Laite-etsintää voidaan kuitenkin kohdistaa myös muihin laitteisiin, kuin matkapuhelimiin, ja laite-etsintä voi esityksen mukaan olla tarve suorittaa myös sellaisiin laitteisiin, jotka eivät oletettavasti sisällä arkaluonteisia henkilötietoja tai sisällä sellaista tietoa, joka mahdollistaisi tarkkojen päätelmien tekemistä henkilön yksityiselämästä (esim. yritysten erilaiset työntekoon tarkoitetut laitteet, kuten työmaakoneet, kameravalvontalaitteet ja kulkuneuvojen tietotekniset laitteet, ks. s. 33). Tällaiseen käsittelyyn ei esityksen arvion mukaan liity EUT:n LE-tuomiossa tarkoittamaa vakavaa tai jopa erityisen vakavaa puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuihin perusoikeuksiin.

Näin ollen esityksessä ehdotetaan (uusi PKL 8:29.3), että pidättämiseen oikeutettu virkamies voisi päättää laite-etsinnästä, jos on perusteltu syy olettaa, ettei laite sisällä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, muita arkaluonteisia tietoja eikä tietoja henkilön yksityiselämästä. Jos laite-etsinnässä havaitaan, että laite sisältää tällaisia tietoja, laite-etsintä tulee keskeyttää ja saattaa heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua, tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Yhdyn esityksen arviointiin siitä, että LE-tuomiosta ei voida katso seuraavan ehdoton velvollisuus saattaa kaikentyyppiset laite-etsinnät tuomioistuimen etukäteisvalvonnan piiriin. Tuomiossa oli kysymys nimenomaan pääsystä matkapuhelimen sisältämiin tietoihin. Tuomiota voitaneen kuitenkin tulkita niin, että etukäteisvalvonta tulisi koskea myös vastaavantyyppisiä laitteita, jotka oletetusti sisältävät erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, muita arkaluonteisia tietoja tai tietoja henkilön yksityiselämästä. Esityksessä todetaankin, että poikkeusmahdollisuus ei koskisi matkapuhelimia ja tabletteja, jotka oletettavasti pääsääntöisesti voivat sisältää laaja-alaisestikin tietoja laitteen haltijasta tai muusta siihen oikeutetusta henkilöstä, vaan se koskee lähtökohtaisesti tiettyyn kohdennettuun toimintaan suunnattuja tai tarkoitettuja laitteita, kuten työmaakoneet (s. 39).

[2] Vaatimus ilmenee selkeämmin LE-tuomion englanninkielisestä versiosta, jossa (kohta 104) todetaan: ”That independent review, in a situation such as that referred to in paragraph 102 of the present judgment, must take place prior to any attempt to access the data concerned, except in cases of duly justified urgency, in which case that review must take place within a short time.”

Poikkeussääntöä ei oletettavasti ole lakiteknisesti mahdollista muotoilla niin, että sen soveltamisalan ulkopuolelle suljettaisiin kategorisesti tietyntyyppiset laitteet. Käytännössä olisi kuitenkin tärkeää varmistua siitä, että matkapuhelimia ja vastaavantyyppisiä laitteita koskevista laite-etsinnöistä päättää poikkeuksetta tuomioistuin. Tämäntyyppisten laitteiden lisäksi olisi myös tärkeää varmistua siitä, että myös muiden laitteiden osalta arvioidaan aina tapauskohtaisesti, tuleeko asia saattaa tuomioistuimen päätettäväksi ennen laite-etsinnän toimittamista.

Pakkokeinolain 8 luvun 21 §:n 2 momentissa tarkoitetut tilanteet

Esityksen mukaan tuomioistuimen etukäteisluvan piiriin eivät myöskään kuuluisi tapaukset, joissa olisi kyse PKL 8:21.2:ssa tarkoitusta tilanteesta. Kyse olisi laitteen palauttamisesta siihen oikeutetulle, jos on syytä olettaa, että se on rikokselta joltakulta viety. Tällöin laitteen tietosisällön tarkastelu tulisi rajoittaa tietoihin, jotka ovat välttämättömiä laitteeseen oikeutetun henkilön selvittämiseksi ja laitteesta saadut tiedot olisi tämän jälkeen välittömästi hävitettävä. Tällaiseen käsittelyyn ei esityksen mukaan liittyisi EUT:n LE-tuomiossa tarkoittamaa vakavaa tai jopa erityisen vakavaa puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuihin perusoikeuksiin, sillä kyseisissä tilanteissa laitteen tietosisältöä tarkasteltaisiin hyvin rajatusti ja vain siltä osin, että laitteen oikea omistaja saadaan selville (s. 10). Kysymys voisi esim. olla puhelimen oikean omistajan selvittämisestä näyttökuvan perusteella (s. 30).

Tältä osin voidaan kuitenkin kysyä, missä määrin on mahdollista tarkastella matkapuhelimen tietosisältöä rajatusti oikean omistajan selvittämiseksi ilman, että henkilön perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuihin perusoikeuksiin samaan aikaan puututaan. Jo puhelimen näyttökuvasta saattaa usein käydä ilmi tietoja henkilön yksityis- ja perhe-elämästä, mukaan lukien hänen seksuaalisesta suuntautumisesta. Omistajan edun mukaista on tietenkin saada puhelimensa takaisin ilman suurempaa viivytystä, mutta samaan aikaan myös, että hänen perusoikeuksiinsa ei puututa suhteettomasti. Mahdollista on myös, että laite osoittautuu kuuluvansa eri henkilölle, kuin oletetulle omistajalle tai siihen oikeutetulle henkilölle. Lisäksi kiinnittäisin huomiota siihen, että LE-tuomiossa ei ollut kyse ainoastaan matkapuhelimen sisältämien tietojen tarkastelemisesta, vaan yleisesti pääsystä tällaisiin tietoihin. Näin ollen voidaan nähdäkseni ainakin jossain määrin kyseenalaistaa, onko kyseinen ehdotettu poikkeusmahdollisuus sopusoinnussa LE-tuomiossa asetettujen edellytysten kanssa. Ainakin voisi olla syytä harkita poikkeussäännön täydentämistä vaatimuksella siitä, että laite-etsintä tulee keskeyttää ja saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi jos havaitaan, että laitteen omistajaa tai haltijaa ei ole mahdollista saada selville ilman hyvin tarkkojen päätelmien tekemistä henkilön yksityis- ja perhe-elämästä.

Suostumus tuomioistuimen etukäteisvalvonnasta poikkeamiseksi

Esityksessä on lisäksi arvioitu oikeasuhtaiseksi jättää tuomioistuimen etukäteisvalvonnan piirin ulkopuolelle tilanteet, joissa laitteen haltija tai muu siihen oikeutettu henkilö vapaaehtoisesti suostuu laite-etsinnän toimittamiseen. Suostumuksessa olisi tällöin kyse siitä, että henkilö suostuu tuomioistuimen etukäteisvalvonnasta poikkeamiseen eli että laite-etsintä toimitettaisiin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä.

Esityksen mukaan tuomioistuimen etukäteisluvan piiriin eivät siten myöskään kuuluisi tapaukset, jossa laitteen haltija tai muu laitteeseen oikeutettu vapaaehtoisesti käsillä oleva tilanne huomioon ottaen suostuu siihen ja edellytykset laite-etsinnän toimittamiselle muutoin täyttyvät (ehdotettu PKL 8:29.3). Suostumuksen lisäksi edellytykset laite-etsinnän toimittamiselle muutoin olisi täytyttävä PKL 8:21:n mukaisesti ottaen huomioon muun ohella PKL 1:2:n suhteellisuusperiaate.

Suostumukseen perustuva poikkeusmahdollisuus on esityksessä arvioitu myös perusoikeuksien ja perustuslakivaliokunnan käytännön sekä EU-oikeuden ja EUT:n oikeuskäytännön näkökulmasta (jaksot 9.3 ja 9.7).

EU-oikeuden osalta katson, että suostumusperusteinen poikkeusmahdollisuus olisi lisäksi voitu arvioida lähemmin myös direktiivin 2016/680 kannalta. Direktiivin johdanto-osassa todetaan (perustelukappaleet 35 ja 37):

> Rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia koskevan tehtävän suorittaminen on institutionaalisesti ja lain nojalla annettu toimivaltaisille viranomaisille, mikä antaa näille mahdollisuuden vaatia luonnollisilta henkilöiltä esitettyjen pyyntöjen noudattamista. Tällaisessa tapauksessa rekisteröidyn suostumuksen, sellaisena kuin se on määriteltynä asetuksessa (EU) 2016/679,[3] ei pitäisi olla pätevä oikeudellinen peruste viranomaisten suorittamalle henkilötietojen käsittelylle. Jos rekisteröidyltä vaaditaan lakisääteisen velvoitteen noudattamista, rekisteröidyllä ei ole todellista vapaan valinnan mahdollisuutta, eikä hänen suostumustaan voida tällöin pitää vapaaehtoisena tahdonilmaisuna. Tämä ei saisi estää jäsenvaltioita säätämästä laissa, että rekisteröity voi suostua henkilötietojensa käsittelyyn tämän direktiivin tarkoituksia varten, esimerkiksi DNA-testeihin rikostutkinnassa tai hänen olinpaikkansa seurantaan elektronisen tunnisteen avulla rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.
>
> ---
>
> Tällaisten [arkaluonteisten] tietojen käsitteleminen olisi sallittava myös laissa, jos rekisteröity on nimenomaisesti antanut suostumuksensa käsittelylle, joka on hänen kannaltaan erityisen tungettelevaa. Rekisteröidyn suostumus ei saisi kuitenkaan itsessään muodostaa oikeusperustaa, jonka nojalla toimivaltaiset viranomaiset saisivat käsitellä tällaisia arkaluonteisia tietoja.

Direktiivin mukaan henkilön suostumus ei siis voisi itsessään muodostaa pätevän oikeudellisen perustan viranomaisten suorittamalle henkilötietojen käsittelylle. Esityksen mukaan henkilön suostumus ei kuitenkaan varsinaisesti muodostaisi perustan laite-etsinnän toimittamiselle, vaan koskisi tuomioistuimen ennakkovalvonnasta luopumista (s. 34 ja 40). Faktisesti henkilön suostumus muodostaisi nähdäkseni kuitenkin oikeusperustaa, jonka nojalla toimivaltaiset viranomaiset (poliisiviranomaiset) saisivat käsitellä henkilö- tai arkaluonteisia tieoja. Tältä osin pidän tärkeänä, että myös perustuslakivaliokunta antaisi lausunnon suostumukseen liittyviltä osilta.

Espoossa 5.9.2025

Dan Helenius

Rikos- ja prosessioikeuden professori

[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus).